

ELU PROJEKTI

“Lahe teiselt kaldalt: eestlased ja soomlased teineteise pilgu läbi 1970-80ndatel. Interaktiivse mõistekaardi loomine”

PORTFOOLIO

---

1. Sissejuhatus

Projekti “Lahe teiselt kaldalt: eestlased ja soomlased teineteise pilgu läbi 1970-80ndatel. Interaktiivse mõistekaardi loomine” eesmärk oli uurida ja talletada 40–50 aasta tagust isiklikku suhtlust eestlaste ja soomlaste vahel, et paremini mõista Soome-Eesti suhteid ja ajalugu.

Noorele põlvkonnale on 1970–80ndad ja selle aja isiklik suhtlus eestlaste ja soomlaste vahel üsna tundmatu teema. Palju on säilinud propagandistlikku käsitlust Eesti ja Soome ajakirjanduses, aga süsteemselt pole inimeste isiklike lugusid talletatud. Meie projekti eesmärgiks oli täita olemasolev tühiimik ja talletada väike osa suulist pärimust enne, kui see kaob. Selle käigus lõi Padlet keskkonnas mõistestiku, mis seletab lahti Soome-Eesti suhteid ning annab väärtuslikku teavet teema tulevastele uurijatele ning võimaldab ise mõista Soome-Eesti omavahelisi suhteid ajaloos ja mõtestada lahti nende tähendust tänapäeva Eesti kontekstis. Projektirühma roll oli seega, toetudes varasemale materjalile, leida seda ajaperioodi iseloomustavad mõisted, anda neile selgitused ja teha tausta mõistmiseks lisaks intervjuusid 1970ndatel–1980ndatel elanud inimestega. Kuna projekti koostamisel tugineti vaadeldaval ajaperioodil elanud inimeste isiklikele lugudele ja mälestustele, oleme tutvunud ka uurimiseetika ning turvalise andmekogumise nõuete ja põhimõtetega. Lisaks intervjuudele kasutasime lisaallikatena ka kirjandust ning erinevaid väljaandeid ajakirjandusest.

2. Projekti meeskond

Ede Petrov – lastekaitse

Helga Johanna Leppoja – ajalugu

Katri Maripuu – kirjandusteadus

Mona Lassmann – linnakorraldus

Priit Põiklik – õigusteadus

Reinald Okk – antropoloogia

Juhendajad **Barbi Pilvre, Airi Uuna**

3. Projekti eesmärk

Meie projekti eesmärgiks oli uurida Soome-Eesti suhteid intervjuude ja toetava lisamaterjali kaudu, et talletada väike osa suulist pärimust enne, kui see kaob. Loodud mõistestik on mõeldud kõigile teema huvilistele, kes tahavad põhjalikumalt ülevaadet 1970ndate–1980ndate ajaloost Eestis ja Soome mõjust Eestile. Projekt toetab Soome Instituudi ja Fenno-Ugria Asutuse eesmärki edendada soome keele ja kultuuri tundmist Eestis, neil on võimalik valminud mõistestikku kasutada edaspidises töös näiteks järgnevates projektides, konverentside korraldamisel või näituste loomisel. Samuti võiks projekti tulemused pakkuda huvi soome keele õppijatele-õpetajatele, kes saaksid mõistekaarti kasutada koolis õppematerjalina.

Keeleteadlastele ja EKI-le võiksid huvi pakkuda sellest ajaperioodist kasutusse läinud uudissõnad ja släng, kuna sõnavara ja suhtluskeele tundmine moodustas suure osa Soome-Eesti omavahelisest kommunikatsioonist ja võimaldas teineteist vastastikku paremini mõista. Ajaloolastele ja politoloogidele võib projekt pakkuda uusi materjale ja andmeid Soome-Eesti suhete ajaloo edasiseks uurimiseks. Projekti tulemused aitavad neil paremini mõista 1970–80ndate konteksti ja selle mõju tänapäeva suhetele. Tallinna Ülikooli üliõpilastele võiksid materjalid olla kergesti kättesaadavad ning heaks õppematerjaliks näiteks ajaloo või soome keele loengutes.

4. Projekti aruanne

Projekti raames tutvusid üliõpilased 1970.–1980. aastate Eesti-Soome suhtlusega, uurisid valitud teemasid oma põlvkonna vaatenurgast, kogusid ja korrastasid infot, viisid läbi intervjuusid ning löid mõistestiku Padleti veebikeskkonnas.

Selline formaat kaasas üliõpilasi aktiivselt protsessi endasse ning andis neile juurde uusi teadmisi. Mõistekaart on edaspidi kättesaadav Soome Instituudi kodulehel ning see on vabalt kasutatav kõikidele huvilistele, alates Soome Instituudist ja Fenno-Ugria Asutusest soome keele õppijate, õpetajate, kultuuri- ja ajaloo huvilisteni välja. Mõistekaardi formaat sai valitud, kuna sobib projekti eesmärgiga selgitada välja olulisemad mõisted, mis iseloomustaksid Eesti-Soome suhteid 1970.–80ndatel. Koostöö TÜHI, Soome Instituudi ja Fenno-Ugria Asutusega tagab omalt poolt teemaga seotud inimeste poolse juhendamise ning akadeemilise sisu.

Projekti teaduspõhisus on tagatud TLÜ ajalooõppejõud Airi Uuna juhendamise, kelle loengutes suulisest ajaloost, materiaalsest kultuurist, tarbimise ajaloost ja allikakriitikast uurimust koostanud tudengid asjakohaseid teadmisi omandasid. Saadud info on oluline nii uuritava ajastu konteksti mõistmiseks kui ka uurimismaterjali efektiivsemaks käsitlemiseks ja haldamiseks. Tudengid on tutvunud nõuannetega intervjuude läbiviimise ja rõhuasetuste osas, mis tagab asjakohase info leidmise valitud mõistete defineerimisel ning selle kaudu ka projekti üldise baasküsimuse mõtestamisel. Soome Instituudi poolt on panustatud projekti Soomet puudutava info asjakohasuse ja allikakriitikaga. Fenno-Ugria Asutuse eksperdid ajaloolane ning TÜ doktorant Jaak Prozes ja kommunikatsiooniõppejõud Barbi Pilvre (PhD) tagasid oma võrgustikke kasutades ENSV ajastu suulised allikad ja kontaktid.

5. Tegevused, meetodid

Alustuseks tutvusime uuritava perioodi ajaloo, vaatasime dokumentaalfilme, töötlesime läbi kirjalikku materjali ja kirjandust. Tallinna Ülikoolis saime kuulata Soome-Eesti suhete ja ka Soome lähiajaloo teemal loenguid ja arutleda teema olulisuse üle. Selleks, et mõista Nõukogude perioodi paremini, otsustasime kõik teha intervjuud inimestega, kes 1970.–1980. aastatel noored olid ja seda aega paremini mäletavad. Intervjuu raames lõime igäüks poolstruktureeritud intervjuu-ankeedi. Intervjuud salvestati ja transkribeeriti, et neid saaks kas Soome või Fenno-Ugri instituut edaspidiste uurimuste käigus kasutada. Intervjuudele ja kirjanduslikule materjalile toetudes koostasime Padleti programmis mõistestiku, kuhu igäüks sisestas oma kirjutatud mõisted ja lühikese sisututvustuse. Esitlesime oma mustandi versiooni Soome Insituudis, kus saime kasulikku tagasisidet, mille põhjal toimetasime ja viimistlemine mõistestiku lõppversiooni. Lisaks mõistestikule oleme loonud ELU projekti raames portfoolio, esitluse ja vahearuanded. Selleks, et meie töö jõuaks laiema sihtgrupini, koostame ka oma töö põhjal lühikese artikli TLÜ lehele.

Projekti **teaduspõhisus** on tagatud TLÜ ajalooõppejõu Airi Uuna ja kommunikatsiooniõppejõu Barbi Pilvre juhendamise ja koostamisega. Projekti koostamisel tugineti vaadeldaval ajaperioodil elanud inimeste isiklikele lugudele ja mälestustele, aga uuriti ka kirjanduslikke allikaid, sh ajakirju, raamatuid, uurimistöid. Fenno-Ugria eksperdid tagasid oma võrgustikke kasutades ENSV perioodi suulised allikad ja kontaktid.

Interdistsiplinaarsuse tagas meie mitmekülgne grupp – üliõpilased erialadelt nagu õigusteadus, antropoloogia, kirjandusteadus, linnakorraldus, haldus- ja ärikorraldus, ajalugu ning lastekaitse. Ka metodoloogiline lähenemine suulisele ajaloole erines, kuna mõistete valimisel lähtus nt antropoloog oma erialast ja ajaloolane endale huvipakkuvatest teemadest.

6. Projekti tegevuskava

- Veebruar-märts: loengud ja konsultatsioonid õppejõudude-juhendajatega
- Märts: grupis tööjaotuse jagamine, ühine suhtluskanal info jagamiseks, tutvumine teemaga - osalemine loengutes, konverentsidel jm projektiga seotud teaduspõhiste materjalidega tutvumine, tutvumine allikatega, et leida asjakohast kirjandust/allikaid
- Märts-aprill: IT lahenduse valik mõistekaardi loomiseks (esialgu Miro, hiljem Padlet), blogi loomine, kuhu koondada mõistete algmaterjal ja potentsiaalsed allikad
- Aprill: individuaalne töö ning grupisisene arutelu, konsultatsioonid õppejõuga veebis, mõistekaardi tehnilise lahenduse loomine, vormistamine, intervjuude tegemine
- Mai: esialgne mõistestik Padleti keskkonnas, selle toimetamine ja tekstide ühtlustamine, esitlemine Soome Instituudis
- 11.06 projekti kaitsmine TLÜ-s

7. Projekti levik

Iga grupi liige intervjueris 2–4 inimest. Iga grupi liige kirjeldas oma sõpruskonnas või kursusekaaslaste hulgas ELU projekti ja selle eesmärgi. Omavahelises suhtluses tekkis sünergia, mis aitas tõdeda, et teeme huvitavat, vajalikku, teaduspõhist ja tõsist projekti, millele kõik huvilised liigi pääsevad. Kindlasti sai meile endile ja meie suhtlusvõrgustikus selgemaks Soome-Eesti suhete ajaloo talletamise ja edasise arendamise vajaduse olulisus. Projekti käigus võime hinnanguliselt jõuda selle teemaga umbes 120 inimeseni. Meie tegevuse kajastamiseks loome ka TLÜ lehele lühikese artikli, mis sisaldab meie uuringu tulemusi ja mõistestiku linki Padleti keskkonda. Artikliga jõuame eeldatavasti veel laiemale sihtgrupile.

8. Iga rühmaliikme õpikogemuse refleksioon - iga õppija individuaalne õpikogemus (kuni 150 sõna), kus tuuakse välja, millise kogemuse projektis osalemine andis

Katri Maripuu:

Tunnen, et sain projekti käigus palju teadmisi juurde meie lähiajaloo ja Eesti-Soome suhetest ning oskan selle olulisust ka tänasel päeval paremini hinnata. Enim sain kogemust juurde projektijuhtimises ja kommunikatsioonis, ka tekstide toimetamine ja andmeanalüüs on edaspidistes töödes kindlasti olulised oskused. Projekt nõudis kõrget motiveeritust ja ajaplaneerimist, kuna enamik ülesandeid täitsid kõik rühmaliikmed iseseisvalt. Seetõttu sain hea kogemuse sellest, kuidas projekti läbi viia olukorras, kus omavaheline suhtlus on raskendatud.

Mona Lassmann:

Projekt pakkus mulle suurepäraselt võimalust endale huvipakkuvasse teemasse rohkem süveneda ja 1970-80ndaid aastaid soome-eesti suhtluse seisukohast paremini mõtestada. Sain juurde uusi teadmisi suulise ajaloo nüansside osas ning intervjuu koostamises ja läbiviimises, mida tegin esmakordselt; samuti hindan töö valmimise käigus omandatud oskusi andmetöötluse ja grupi tegevuse koordineerimise osas, mis teinekord osutus parajaks väljakutseks. Kokkuvõttes oleme aga jõudnud oma algsete eesmärkide saavutamiseni ning isiklikult saan öelda, et olen enda antud panusega rahul. Loodan, et meie grupi ühine pingutus mõistekaardi valmimisel tasub ennast ära ning projekt jõuab peagi oma sihtgrupile.

Helga Johanna Leppoja:

Projekt oli iseenesest huvitav ja olulisel teemal, mis oli kindlasti positiivne, teisalt kujunes teostus pigem konarlikult. Võtan kindlasti kaasa väärt kogemused intervjuude, nende andmetöötluse ja suulise ajaloo metoodika vallas, samuti ka suurema teadlikkuse grupitöö dünaamikas potentsiaalsete probleemide vallas. Mis puudutab projekti raames püstitatud eesmärkidele ja nende saavutamisele, ütleksin, et saime lõppkokkuvõttes grupiga siiski hästi hakkama. Mul endal õnnestus teha kaks

pikka ja väga sisukat intervjuud, kust sain välja noppida veel rohkemgi mõisteid, kui algul ootasin. Arvestades, et meie projekti eesmärk oli sisuliselt teema avada, teha sissejuhatus 1970ndate ja 1980ndate soome-estlasi suhete ja kontaktide kaardistamisesse, siis usun, et saavutasime selle eesmärgi edukalt.

Priit Põiklik:

Vajalik ja huvitav oli see, et sai tundma õppida uusi inimesi. See teema – Lahe teiselt kaldalt, Soomega seonduv – sai natukene süstematiseeritud ka minu enda jaoks. Olen väga tänulik juhendajatele Barbi Pilvre juhtimisel, kes on väga professionaalsed ja inspireerisid meid oma tööd tegema.

Usutavasti võiks ELU-projekt olla mõnevõrra diferentseeritud, näiteks neile, kellel on põhjalikum elukogemus, saaksid ELU-projekti kanda üle varasematest õpingutest või töökogemusest, noorematele kolleegidele kindlasti väga vajalik.

Ede Petrov:

Projektis osalemine oli hea võimalus nõ ajas tagasi minna. Selgeks said mitmed mõisted ja teadmised, mis nende sõnade taga on, mis lood saadavad ja miks on olulised meie ajaloos. Juhendajatega kohtumised olid informatiivsed, huvitavad ja julgustavad.

Grupitöö andis võimaluse erineva valdkonna inimestega koostööks, mis ei olnud alati kerge, kuid siiski eesmärgipäraselt said kõik ülesanded täidetud. Ülesanded grupis olid omavahel jagatud ja pidevalt toimus infovahetus ja mõtete jagamine. Toetus oli alati olemas. Kindlasti oli projektis osalemine suur õppimise koht ja kogemuse allikas.

Reinald Okk:

Õppekogemuste osalt olid suulise ajaloo loengus õpitu kasulik. Ajalugu puudutavatele aspektidele lisaks oli vajalik õppekogemus intervjuude valdkonda puudutav temaatika. Projektiga seoses oli uus kogemus nn. lumepalli või lõngakera efektid, see kuidas ühte mõistet käsitledes hakkas infot kogunema ja infokillud viisid edasi järgmiste mõistete ja aspektide juurde. Lisaks loengutes õpitule ja projekti käigus omandatud praktilistele kogemustele andis omalt poolt silmaringi laiendava panuse kindlasti ka Fenno-Ugria ja Soome Instituudi külastamine.

10. Kokkuvõte

Projekt valmis kantuna ideest, et vältimaks olulise lähiajaloo etapi detailide kadumist, on just praegu viimane aeg talletada otse allikatest saadud infot. Tõenäoliselt oli see ka põhjuseks, miks intervjuude tegemine oli kogemus, mida selle projekti valmimises grupiliikmetena kõige kõrgemalt hindasime. Intervjuudest saadud info põhjal valitud mõisted avavad tervikuna 70-80ndate Eesti-Soome suhtluse olustikku ja elu-olu nii siin kui ka teisel pool lahte. Seega on valminud projekt oluline vahend mõistmaks nii tolle aja inimeste igapäevaelu kui ka suuremas pildis

tajutavaid poliitilisi ja kultuurilisi allhoovusi, samuti mõjutusi, mis on ühenduses ka tänapäevase Eesti riigi ja ühiskonnaga. Mõistestiku koostamise protsessis kohtasime raskusi üllataval kombel grupidünaamika vallas ning probleemidega toimetulekuks õigete meetmete leidmine ja rakendamine võttis kohati aega. Siiski õnnestus korrastada omavaheline suhtlus ning defineerida ja jagada ülesanded, mille tulemusel jõudsime projekti valmimisega lõpusirgele. Tulemusena esitleme teile teadmiste kogumit, mis sisaldab nii eelmiste põlvkondade kogemusi ja mälestusi kui ka meie endi refleksioone sellele ajaloo etapile.